כב: האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

אמתלא לדבריה נאמנת תנא [6]מיניה ארבעים זימנין ואפ"ה לא עבד שמואל עובדא בנפשיה [7]ת"ר שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא רבי מנחם בר יוסי אומר תצא אמר רבי מנחם בר יוסי אימתי אני אומר תצא בזמן שבאו עדים ואח"כ נשאת אבל נשאת ואח"כ באו עדים לא תצא [8]מכדי תרי ותרי נינהו הבא עליה באשם תלוי קאי א"ר ששת כגון [9]שנשאת לאחד מעדיה היא גופה באשם תלוי קיימא [10]באומרת ברי לי אמר רבי יוחנן [11]שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא [12]שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא מאי רישא ומאי שנא סיפא אמר אביי תרגמה בעד אחד [13]עד אחד אומר מת הימנוהו רבנן כבי תרי וכדעולא דאמר עולא כל מקום [14]שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים והאי דקאמר לא מת הוה ליה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים אי הכי אפי' לכתחלה נמי משום דרב אסי דא"ר אסי [15]הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך סיפא [16]עד אחד אומר נתגרשה ועד אחד אומר לא נתגרשה תרוייהו באשת איש קמסהדי והאי דקאמר נתגרשה הוה ליה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים רבא אמר לעולם תרי ותרי נינהו וראה ר' יוחנן דבריו של ר' מנחם בר יוסי בגרושין ולא ראה במיתה מ"ט מיתה אינה יכולה מכחשתו גרושין יכולה מכחשתו ומי חציפה כולי האי והאמר רב המנונא [17]האשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת הזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה הני מילי היכא דליכא עדים דקא מסייעי לה [18]אבל היכא דאיכא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה רב אסי אמר כגון דאמרי עדים עכשיו מת עכשיו גירשה מיתה ליכא לברורה [19]גירושין איכא לברורה דאמרינן לה אם איתא דהכי הוה אחזי לן גיטיך תנו רבנן שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא

מאי

ומהא דתנן בהאשה שנים (יבמות דף קיז: ושם) עד אחד אומר מת ועד אחד אומר לא מת הרי זו לא תנשא ליכא לאקשויי לעולא דהתם איירי בבת אחת ואפילו אם ניסת תצא ועולא איירי בזה אחר זה כשבא עד אחד ואומר מת המיכוה ואח"כ בא אחר ואומר לא מת אם נשאת לא תצא אבל לכתחלה לא תנשא ומפרש בגמרא דלא מת ומפרש בגמרא דלא ניסת ממש אלא שהמיכוה לינשא אע"פ שלא ניסת ולא תצא היינו מהתיכה הראשון משמע דזוקא המיכוה קודם שבא העד ואומר לא מת הא בא קודם שהמיכוה לא וק"ע בפ' מי שקינה (סוטה דף לא:) דמשמע דאיירי עולא בכל ענין בין בב"א בין בזה אחר זה דתנן התם עד אחד אומר נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת היתה שותה ודייק בגמ' טעמא דהאי מכחיש אבל לא מכחיש עד אחד נאמן מנא ה"מ כו' ופריך כיון דמדאורייתא עד אחד נאמן אידך היכי מצי מכחיש ליה והאמר עולא כל מקום שהאמינה כו' אלא אמר עולא תני לא היתה שותה וכ' מיי' אומר היתה קשיא דעולא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה משמע דעולא נמי איירי בבת אחת ולכך צריך להגיה ולא משני כדמשני ר' מיי' ומיהו איכא למימר דעולא לא מיירי אלא בזה אחר זה אלא שנראה לו דוחק להעמיד המשנה בבת אחת משום דמשמע ליה דמיירי בזה אחר זה ועוד אומר ר"י דאפילו איירי לעולא בכל ענין הני מילי התם דמדאורייתא עד אחד מהימן בטוטה כדנפקא ליה התם מועד אין בה אבל הכא אפשר דלא מהימן אלא מדרבנן לא חשיב כשנים אלא בזה אחר זה ואע"ג דיש חילוק בין דאורייתא לרבנן מייתי מדעולא דנראה לו דחשיב כשנים בזה אחר זה כדרבנן כמו בבת אחת דדאורייתא:

משום דרב אסי הסר ממך עקשות פה. פסוק הוא אלא דרב אסי רגיל להכיאו וא"ת והא דתנן בהאשה שנים (יבמות דף קיז: ושם) עד אחד אומר מת וניסת ובא עד אחד ואומר לא מת לא תצא ופריך בגמרא טעמא דניסת הא לא ניסת לא תנשא והאמר עולא כל מקום כו' ומאי פריך והא עולא לא קאמר אלא בדיעבד אבל לכתחלה מודה דלא תנשא משום דרב אסי ואומר ר"י דהתם דייק טעמא דניסת הא אם לא נשאת לא תנשא ואם נשאת תצא דהכי משמע מתניתין דוקא נשאת ואחר כך בא העד לא תצא הא בא קודם שנשאת ואחר כך ניסת תצא משום הכי פריך מדעולא ואם תאמר והיכי משני התם דה"ק עד אחד אומר מת והמיכוה לינשא ובא אחר ואומר לא מת לא תצא מהתירה הראשון משמע ותנשא לכתחלה לא תנשא ולא תצא מהתירה הראשון לענין דאם ינשאת לא תצא: [תרוייהו באשת איש קמסהדי. פירש דמה לנו לאותו עד שאומר לא נתגרשה בלא היכו נמי תצא דאין דבר שבערוה פחות משנים דהא ליכא למימר שלא היינו יודעים שהיא מ"מ כי אם על פיהם דא"כ להימניה להאי דאמר מגורשת נמיגו דאי בעי שתק וי"ל דאין זה מיגו דשמא רוצה להעיד כדי לפוקמה מן הכהונה. מ"ר]:

מאי

ס **חזרה** ואמרה טהורה אני מהו. פירוש מועיל אמתלא או לא אבל אין לפרש מהו אם צריכה אמתלא או לא מדקאמר אף כזו אם נתנה כו': **ואפילו** הבי לא עבד שמואל עובדא בנפשיה. ר"מ הכיא ירושלמי שמואל בעא לאזקוקי לאמתיה אמרה ליה טמאה אני ולמחר אמרה טהורה אני אמר לה אתמול טמאה יומא דין טהורה אמרה ליה אתמול לא הוות בי מילא כי היא שעתא אתא שמואל לרב אמר ליה אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת:

הבא עליה באשם תלוי קאי. תימה דבחטאת קאי דהא מסקינן בפרק ד' אחים (יבמות דף לא. ושם) דתרי ותרי ספיקא דרבנן ומדאוריתא אוקמה אחזקה ומאי מצי נמי כשניסת לאחד מעדיה הא עד נמי במנק קאי דאוקמה אחזקה ואומר [1]ר"ת דאחזקה דאשה דייקא ומנסבא מרעה לה להך חזקה דמהאי טעמא נמי שרינן לה כי ליכא עדים כלל אע"פ שהיא באחזקת אשת איש [2]: **באשם** תלוי. אפי' למאן דבעי תחיכה אחת משאי תחיכות הכא לא בעינן שתי תחיכות דמאן דמפרש בפרק קמא [3](כריתות דף יז: ושם) טעמא דבעינן תחיכה משתי תחיכות משום דאפשר לברר איסורו פי' אפשר לברר על ידי נקי שיכיר תחיכה הנשארת אם חלב היא אם שומן היא הכא נמי אפשר לברר ע"י הזמה ולמאן דמפרש משום דבשתי תחיכות אחת של חלב ואחת של שומן איקבע איסורא ה"נ איקבע איסורא שהיתה בחזקת אשת איש אי נמי לאו אשת איש תלוי ממש קאמר אלא כלומר באיסור אשת תלוי: **כגון** שניסת לאחד מעדיה. והא דתנן בפ' שני דיבמות (דף כה. ושם) הרגנוהו לא יצא את אשתו לא שנים מעידין כן דבשום מקום אין שנים משודין כדמוכח לקמן דאפילו למאן דחייש לגומלין אם שנים מעידין על זה ושנים על זה נאמנין וכן מוכח נמי בפ"ב דיבמות (ג"ז שם:) דתנן התם מיתה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד ודייק בגמרא טעמא דב"ד הא נתרי לא מאי שנא מהא דתנן עדים המתומים על שדה מקח או על גט אשה לא משו חכמים לדבר זה היא גופה קמסמע לן לאפוקי ממ"ד מיאון בשנים אלא כלומר שהרגו עם אנשים הרבה: **אי** הבי לכתחלה נמי.

---

[6]**אמתלא.** משל ומעם למה אמרה אמתלא מקודשת אני: **אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת.** הוסיל ונתנה אמתלא נאמנת: **אמרה טמאה אני.** אמרה לבעלה נדה אני: **טהורה אני.** לא הייתי נדה: **לא עבד שמואל עובדא בנפשיה.** פעם אחת אמרה לו אשתו כן ונתנה אמתלא לדבריה ופירש הימנה עד שטבלה: **לא בא.** ולקמיה פריך תרי ותרי נינהו: **שבאו עדים.** שאמרו לא מת: **באשם תלוי.** בא על ספק כרת: **לאחד מעדיה.** שאמרו מת דאין באשם תלוי אלא למי שלבו נוקפו אבל זה אומר ברי לי: **ברגמה.** להא דר' יוחנן: **בעד אחד.** ולאו שנים דאימר אלא עד אחד אומר כו' ועד אומר כו': **הימנוהו רבנן כבתרי.** לומר מת כדאמרינן ביבמות בהאשה[6] מתוך מומר שהמתרת עליה בקופה הקלתה עליה בתמלתה: **אפי' לכתחלה נמי.** תיגשא: **דרב אסי.** ביבמות בפ' שני: **תרוייהו באשת איש קא מסהדי.** שניהן מעידין שאשת איש היא: **מיפה אינה יכולה מכחשתו.** אם יבא בעלה אינה יכולה לומר מת אתה הלכך אי לאו דברי לה שמת מירתתא ולא מינסבא: **גירושין יכולה מכחשתו.** אם יבא ויאמר לא גירשתיך היא תאמר גירשתני ולא תנשא ואינה זקוקה ליבם, **ושנים אומרים לא נתגרשה.** חקוקה ליבם, אי נמי כגון שהיה בעלה קיים ונאמן להמיתה לאחר, הרי זו לא תנשא. דלמוקי מרי לחדי מרי ואיתתא בחזקת איסור אשת איש קיימא, **ואם נשאת לא תצא.** דיעבד אין לכתחילה לא (רשב"ם ב"ב לא).

בזמן שבאו עדים. האמרוהו שאמרו לא מת, ונאמ"כ ניסת, לפיכך תצא, שהרי באיסור נשאת, שאילו שאלה מג"ד היו אומרין לה ליגשת, **אבל נשאת.** על פי עדי מיתה שהמיתוה בית דין ליגשת, ואחר כך באו עדים. שהוא קיים, **לא תצא.** דחייסינן לזילותא דבי דינא (שם ועי' תוס' שם). **באומרת ברי לי.** כגון ע"י סימנים, ואשה מלי אינו בא אלא על מי שלנו נוקפו (יבמות פח:). **הרי כאן שנים.** הרי הוא משוא כשנים, כגון בעדות אשה לומר שמת בעלה ובעדות פוטר לומר נטמאה (שם).

ע **ח** **ט** מי' פי"ב מהל' גירושין הל' ו ז טוש"ע אה"ע סי' קנ סעיף ג:

תוספות רי"ד

תנא מיניה מ' זמנין ואפ"ה לא עביד שמואל עובדא בנפשיה פי' פעם אחת אמרה לו אשתו כן ונתנה אמתלא לדבריה ופירש ממני עד שטבלה: ת"ר שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה ר"ז נתגרשה ר"ז לא תנשא ואם נשאת לא תצא מכדי תרי ותרי נינהו הבא עליה באשם תלוי קאי פי' בא על ספק כרת ארי"ש כגון שנשאת לאחד מעדיה פי' שאמרו מת שאין אשם תלוי אלא למי שלבו נוקפו אבל זה אומר ברי לי אבל לאניש דעלמא תצא ואע"ג דתנן בפ"ב דיבמות מת לא ישא את אשתו דוקא בחד אבל בתרי ליכא למיחש כדאוקימנא התם דתרי לא חשידי. היא גופה באשם תלוי קיימא באומרת ברי לי פי' שבאתה גם היא משם ואומרת מת בעלי ואם על העדים סמכה תצא ור"מ ב"י פליג ואמר שאם באו עדי האומרים תחלה ואח"כ נשאת ואפילו לאחד מעידיה ואע"ג דאמרה ברי לי תצא עיין בהאשה רבה. אר"י ב' אומרים מת וב' אומרים לא מת הי"ז לא תנשא ואם נשאת ל"ת ב' אומרים נתגרשה וב' אומרים לא נתגרשה ה"ז לא תנשא ואם נשאת תצא ר"ש רישא ומ"ש סיפא ואוקמי' רבא דראה ר"י דברי' ר' מנחם בר"י בגירושין ולא ראה דבריו במיתה מ"ש מיתה אינה יכולה להכחישתו פי' אם יבא בעלה א"י לומר לו מת אתה הלכך אי לא דברי לה שמת מירתתא ולא מינסבא עד דדייקא שפיר דחיישי לקלקולא גירושין יכולה להכחישתו פי' אם יבא ראמר לא גרשתיך היא תאמר גרשתני הלכך אי שרית לה סמכא ארעתא ומינסבא ע"פ עדות הללו מספק ולא מירתתא למידק שפיר ומי מחצפי ב' והאמר ר"ה האשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת דחזקתה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה ה"מ היכא דליכא עדים דמסייע לה אבל היכא דאיכא עדים דמסיע לה מעזה ומעיזה ומדמסקינן ממילתא דר"ה ש"מ דהכי הלי' שאין בגירושין והלכה כר"א דהוא בתרא: ת"ר ב' אומרים נתקדשה וב' אומרים לא נתקדשה ה"ז ל"ת ואם נשאת ל"ת

ממסורת הש"ס

א) (לקמן נ. וש"נ), **ב)** יבמות פח: כ"ב לא:, **ג)** [שם ביבמות], **ד)** יבמות פח: קח: סוטה לא: מז:, **ה)** יבמות כד:, **ו)** יבמות קנז. נדרים לא. ניטין סד: פט:, **ז)** [שיך לע"ל עד ד"ה לא עבד שמואל כו'], **ח)** (דף פח.), **ט)** [שיך לע"ל], **י)** [ביבמות פח: כתבו תוס' דכך אז כשם ר"י וע"ע תוס' כ"ב לב. ד"ה לקן], **כ)** וכשנים אומרים נתגרשה נמי דייקא כי יולה שלא יחמו עדיה אבל מקה לאין אשה מעתה ליכא כיון דאיכא עדים דקא מסייעי לה. מ"ר עה"ב, [וע"ע תוס' לקמן כו: ד"ה לקן],

תורה אור השלם

1. הָסֵר מִמְּךָ עִקְשׁוּת פֶּה וּלְוָזוֹת שְׂפָתַיִם הַרְחֵק מִמֶּךָ: משלי ד כד

מוסף רש"י

שנים אומרים מת. אשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו שנים ואמרו לה מת בעלך, **ושנים אומרים לא מת.** לי נמי שנים **אומרים נתגרשה.** כתיי בעלה ואינה זקוקה ליבם, **ושנים אומרים לא נתגרשה.** חקוקה ליבם, לי נמי כגון שהיה בעלה קיים ונאמן להמיתה לאחר, הרי זו לא תנשא. דלמוקי מרי לחדי מרי ואיתתא בחזקת איסור אשת איש קיימא, **ואם נשאת לא תצא.** דיעבד אין לכתחילה לא (רשב"ם ב"ב לא).

בזמן שבאו עדים. האמרוהו שאמרו לא מת, ונאמ"כ ניסת, לפיכך תצא, שהרי באיסור נשאת, שאילו שאלה מג"ד היו אומרין לה ליגשת, **אבל נשאת.** על פי עדי מיתה שהמיתוה בית דין ליגשת, ואחר כך באו עדים. שהוא קיים, **לא תצא.** דחייסינן לזילותא דבי דינא (שם ועי' תוס' שם). **באומרת ברי לי.** כגון ע"י סימנים, ואשה מלי אינו בא אלא על מי שלנו נוקפו (יבמות פח:). **הרי כאן שנים.** הרי הוא משוא כשנים, כגון בעדות אשה לומר שמת בעלה ובעדות פוטר לומר נטמאה (שם).

תוספות רי"ד (המשך)

אין אנו יכולים לברר הדברים הלכך לכתחלה לא תנשא מיד דהא צריכה להמתין שלשה חדשים ואם נשאת לא תצא כרבנן וכשנשאת לאחד מעדיה. גירושין איכא לברורינהו דאמרי לה אי איתא דהכי הוא אחזי גיטך פי' ולא תנשא מיד דהא צריכה להמתין ג' חדשים אלא כגון שהמתינה ג' חדשים ואשת ואפ"ה כיון שעדים העידו שעכשיו גירשה אמרינן לה אי איתא כדאמרת הוה לך לאחזי גיטא דבשעתא פורתא לא מהימנא למימר אירכס לי א"ו שקרא אסהדי והני דאמרו לא גירשך הם נאמנים והלכך תצא ודוקא בשאמרו עכשיו גירשך דמוכחא מילתא דמשקרי אבל אם מעידים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com